

Czartoszewski, Jacek W.

Pojęcie teantropii wg Andrzeja Mikołaja Woźnickiego (University of San Francisco)

Studia Teologiczne 17, 390-394

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JACEK W. CZARTOSZEWSKI

POJĘCIE TEANTROPII WG ANDRZEJA MIKOŁAJA WOŹNICKIEGO (UNIVERSITY OF SAN FRANCISCO)

Wiara religijna, zakładająca istnienie Boskiej Rzeczywistości, jest doświadczana przez człowieka jako najintymniejsza i podstawowa sfera życia duchowego. Stanowi ona najbardziej immanentną część natury ludzkiej, która wzbudza lęk swą fascynującą tajemnicą. W zasadzie każda religia historyczna uznaje dwie fundamentalne kwestie: po pierwsze, wiarę w istnienie boskich, czy nadnaturalnych sił, których istota pozostaje tajemna, lecz działanie ich kontroluje świat i życie ludzkie; po drugie, możliwość nawiązania relacji między owymi mocami a konkretnym człowiekiem, rzeczą, miejscem lub ceremonią, które łącznie działają jako "furtka" służąca do nawiązania dialogu (dostępu do informacji wymienianych) między światem ludzi i boskością.

W każdym człowieku istnieje pewna szczególna rozdzielność między wymiarami ludzkimi i boskimi, którą można określić terminem teantropii. W ścisłym znaczeniu słowa "teantropia" jest terminem teologicznym, używanym dla wyrażenia "związku Boskiej i ludzkiej natury w Chrystusie". Nowość rozumienia terminu "teantropia", którą proponuje Ks. prof. dr Andrzej Mikołaj Woźnicki, polega na zastosowaniu koncepcji teantropicznej do fenomenologicznego doświadczenia świadomości religijnej człowieka. Według niego termin "teantropia" oznacza ontyczny związek oraz wewnętrzną dyspozycję pierwiastka pochodzenia "boskiego" i "ludzkiego" w każdej bez wyjątku istocie ludzkiej.

Doświadczenie teantropiczne jest więc możliwością przeżywania ludzkiego i boskiego pierwiastka w naturze człowieka, jest nieustannym dążeniem człowieka do jedności z sakralną rzeczywistością jego duszy, która jest doświadczana jako ostateczne podłoże jego istnienia.

Człowiek chciałby, lecz nie ma możliwości wznieść się do poziomu Boga. Jednak Bóg, choć sam dla człowieka jest intelektualnie niepojęty, może poprzez swą transcendentną miłość objawić się człowiekowi, a tym samym wynieść go ponad inne stworzenia. Objawienie to ma postać SŁOWA pochodzącego SPOZA możliwości ludzkich. Człowiek może je przyjąć, powinien starać się je zrozumieć, odpowiedzieć na nie, lecz nie jest w stanie go podważyć lub spłodzić po-

dobne, ze względu na swą niedoskonałość (słabość, ułomność, przygodność). Sakralna Rzeczywistość stanowi w człowieku istotę doświadczenia religijnego, zawsze jest SŁOWEM pochodzącym SPOZA, odbijającym się zarówno w ciele jak i duszy ludzkiej. Powoduje powstanie w człowieku dążenia do wewnętrznego zjednoczenia tego co boskie i ludzkie. Sakralna rzeczywistość rodzi ostatecznie w duszy ludzkiej "Słowo Wewnętrzne" jej istnienia.

Wewnętrzne Słowo wywołane przez Rzeczywistość Sakralną w duszy ludzkiej nie jest bytem, ani nicością lecz samą transcendencją ludzkiej i Boskiej natury w człowieku. Prowadzi to do zrodzenia się w jednostce ludzkiej doświadczenia własnego istnienia, jako istoty spotykającej Ducha Absolutnego.

Sakralna Rzeczywistość jest miejscem "Samoprzejawienia się" Boskości w człowieku. Zjawisko to jest postrzegane przez ludzi na dwa sposoby: jako wzniesienie się człowieka do boga (buddyizm, hinduizm, taoizm, szintoizm) lub jako zstępowanie Boga do człowieka (chrześcijaństwo, islam, judaizm).

Słowo pochodzące od Boga, rozumiane teantropicznie stanowi podłoże wszystkich historycznych wierzeń religijnych, poprzez które człowiek ma nadzieję urzeczywistnienia w swym życiu przesłania Boskiego. Słowo jest zawsze transcendentne w swej naturze, choć objawia się jako rzeczywistość immanentna w ludzkiej świadomości w postaci mocy, która istnieje w warunkach bytu ludzkiego jako *capax Dei*, wpływające na duszę, a ta z kolei kieruje tak umysłem by sterował całym bytem drogą wymagań cnoty.

Teantropiczna struktura człowieka zakłada współdziałanie pomiędzy Boską immanencją i Boską transcendencją, co rodzi synergetyczny związek pomiędzy Bogiem i człowiekiem. Teantropicznie postrzegana natura ludzka zmusza człowieka do działania w sytuacji ambiwalentnego sposobu życia w nieustannym napięciu pomiędzy pragnieniem wieczności, a potrzebami doczesności, w polaryzacji między potrzebami duchowymi, a potrzebami materialnymi.

A. Woźnicki wyróżnia trojkie doświadczenie teantropiczne pierwiastków ludzkich i boskich w człowieku:

1. zoistyczny trans szamański, w którym podmiot przechodzi przez proces samowzniesienia się, poprzez przecięnięcie się do świata duchów – dobrych i złych; ma tu miejsce wykorzystanie własnych i osobistych naturalnych mocy i sił.
2. duchowa inspiracja profetyczna, poprzez którą oświecony Boży wysłannik, wybrany samoistnie lub wyznaczony przez Bóstwo, odczuwa wezwanie aby przekazać innym specyficzne polecenie Boga. Prorok udziela pouczeń (wróżby, przepowiednie, wyrocznie) lub przepowiada jakies konkretne wydarzenie, którego inne osoby w sposób naturalny nie są w stanie przewidzieć.
3. kerygmatyczna proklamacja samego Boga, która zapowiada nadejście możliwości ostatecznego osiągnięcia doskonałości dla każdego bez wyjątku człowieka (wyłączając judaizm), poprzez metanoiczną i charyzmatyczną transformację.

Świadomość teantropiczna może być określana jako proces "samoprzekształcania" się człowieka w ramach jego natury, w formie "samotworzącego się siebie", która może pojawiać się nagle lub stopniowo, w sposób ciągły lub skokowy, w podobny lub niepodobny sposób, pod subiektywną lub obiektywną kontrolą, naturalnie lub nadnaturalnie. Pismo Święte to "samoprzekształcanie się" określa mianem "metanoi", której doświadczamy jako sakralny przejaw mocy Bożej w umyśle i sercu człowieka, albo w formie wiary lub przejawu istnienia Światła-Ducha, czy aktualności Boskiej Rzeczywistości.

Dla dokładnego opisanie świadomości A. Woźnicki wprowadza termin "*wirtualna rzeczywistość*", której w tym wypadku nie należy rozumieć jako cyberprzestrzeni nie posiadających żadnych realnych podstaw; lecz termin ten posiada znaczenie metafizyczne, oznacza on mniej niż aktualność i więcej niż możliwość. Św. Tomasz nadaje terminowi *virtualis* następujące trzy znaczenia: (1) dotyczy mocy rzeczy, wywodzącej się z niej, synonim *potentialis*, (2) będący w zgodzie z mocą, energią lub możliwością, przeciwieństwo *actualis*, synonim *potentialis*, (3) czysty, synonim *virtuosus*, przeciwieństwo *vitiosus*.

Od strony transformacji zmysłowych i rozumowych form w ludzkim umyśle, teantropiczna świadomość składa się z *wirtualnej rzeczywistości* świętych przejawów Boskiej Rzeczywistości w człowieku, doświadczanej przez niego albo w formie wiary lub uwielbienia konkretnego Boga. Teantropiczna świadomość zauważana w ten sposób, jest odczuwaniem istnienia ludzkiej duszy, a jej *wirtualna rzeczywistość* daje człowiekowi wskazówkę, aby wywołał żywą naturalną skłonność do doskonałości, poprzez doświadczenie jej przez wiarę w istnienie szczególnego synergetycznego związku z Bogiem, poprzez duchową komunikację z nim przez medytacje i modlitwy oraz przez obcowanie z określonymi bytami duchowymi.

Przedstawione wyżej w encyklopedycznym skrócie pojęcie "teantropii" jest szerzej opisane w pracach twórcy tego pojęcia ks. prof. Andrzeja Mikołaja Woźnickiego TCh, filozofa religii i tomisty z jezuickiego University of San Francisco, który od roku 1991 prowadzi wykłady z teantropii w USA oraz w szkołach i na uniwersytetach hinduskich w Indiach i Nepalu. Niestety pojęcie teantropii nie jest znane szerzej na gruncie polskiej teologii i filozofii religii. Wydrukowane zostały jedynie dwa i to bardzo kiepsko przetłumaczone (przez filologa nie mającego najmniejszej wiedzy z zakresu filozofii i teologii) artykuły w wydawnictwie związanym z Uniwersytetem Warszawskim. Może te kilka słów i zamieszczona poniżej bibliografia zainspiruje kogoś do studiów nad tym zagadnieniem filozoficznym i osobą amerykańskiego profesora polskiego pochodzenia.

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH PUBLIKACJI FILOZOFICZNYCH
KS. PROF. DRA ANDRZEJA M. WOŹNICKIEGO

I. POZYCJE KSIĄŻKOWE

- Socjo-Religious Principles of Migration Movements, Toronto: Polish Research Institute in Canada, 1968.
- A Christian Humanism: Karol Wojtyła's Existential Personalism, New Britain, Ct.: Mariel Publications, 1980; in Spanish (version en castellano): Un Humanismo Cristiano: El personalismo existencial de Karol Wojtyła, Lima: Vida y Espiritualidad, 1988.
- Journey to the Unknown: Catholic Doctrine on Ethnicity and Migration, San Francisco: Golden Phoenix Press, 1983.
- The Dignity of Man as a Person, San Francisco: Society of Christ Publications, 1987.
- Being and Order: The Metaphysics of Thomas Aquinas in Historical Perspectives, New York: Peter Lang Publishing, 1990; reviewed by Robert E. Lauder in "The Thomist", 1 (1992), s. 151-154; in "Theology Digest", Fall 1992, s. 295.
- Na skałach przez lądy i morza, Szczecin, Glob, 1991.
- W poszukiwaniu pierwotnego człowieka, Lublin, KUL, 1994.
- Metaphysical Animal: Human and Divine in Man, New York: Peter Lang, 1996.

II. ARTYKUŁY FILOZOFICZNE

- Marksizm na cenzurowanym, w: "Przemiany", 8, 1969, s. 145-148.
- W poszukiwaniu konkretności, w: "Wiadomości", 14, 1971, s. 6.
- Philosophy and the Technological Crisis, w: "Minerva's Owl", 6, 1973, s. 15-17.
- The Unity and Plurality of Being According to St. Thomas, w: "Dialectics and Humanism", 2, 1975, s. 157-169.
- Nature and Praxis in Karl Marx, w: "Dialectics and Humanism", 3-4, 1976, s. 181-188; also in: "Man and Nature", Calcutta ... : Oxford University Press, 1978, s. 77-87.
- God's Existence and the Evil of Suffering, w: God in Contemporary Thought, New York ... : Learned Publications, 1977, s. 1021-1041.
- W poszukiwaniu sensu egzystencji ludzkiej, w: "Zeszyty Naukowe KUL", 1, 1978, s. 25-33.
- L'influenza di Maritain sulla filosofia in Polonia, w: Jacques Maritain e la società contemporanea, Milano, Massimo, 1978, s. 154-167.
- Dialogistic Thomism and Dialectical Marxism, w: "New Scholasticism", 2, 1978, s. 214-242.
- The Christian Humanism of Cardinal Karol Wojtyła, w: The Human Person, Washington, D. C. : The Catholic University of America, 1979, s. 28-35.
- Some of the remarks of John Paul II on the natural order of man, w: "Migrant Echo", 8, 1979, s. 3-5.
- The Thomistic Philosophy in Poland, w: "Migrant Echo", 3, 1981, s. 165-176.
- Catholic University and the Role of Philosophy According to Karol Wojtyła

- la, w: "Migrant Echo", 3, 1981, s. 177-189.
- Marx on Religious Alienation, w: "Dialectics and Humanism", 1, 1981, s. 49-69.
 - The Challenge of the Medieval Double Truth Doctrine in the Astronomy by Copernicus, w: "Studia Philosophiae Christianae", 2, 1982, s. 161-175.
 - St. Thomas on Wisdom, Order, and God: Via Ascensionis et Descensionis, w: The Idea of Journey, Salzburg, Institut Fur Anglistik Und Amerikanistik, 1983, s. 132-169.
 - Existential Condition and Human Being, w: Philosophy, Psychology and Spirituality, San Francisco, Golden Phoenix Press, 1984, s. 1-16.
 - The Christian Humanism and Adequate Personalism of Karol Wojtyła, w: Pope John Paul II Lecture Series, published by College of St. Thomas, St. Paul, 1985.
 - Lublinism – A New Vision of Thomism, w: Existential Personalism, Washington, The American Catholic Philosophical Association, 1986, s. 23-37.
 - Revised Thomism: Existential Personalism Viewed from Phenomenological Perspectives, w: Existential Personalism, Washington, The American Catholic Philosophical Association, 1986, s. 38-49.
 - The Intelligibility and Perfectibility in Rousseau and Hegel, w: "Dialogue and Humanism", 1, 1991, 89-98.
 - California: The Third Civilizational Shift, w: "Dialogue and Humanism", 2, 1991, s. 17-20.
 - Theantropy and the Perfectibility of Man, w: "Dialogue and Humanism", 2, 1991, 143-165.
 - Why Communism Has Failed, w: "USF News", 2, 1991, s. 3.
 - Logos as the Diathetical Principle of Reality, w: Ways to World Meaning, ed. By Dominic Balestra & Lawrence P. Schrenk, Washington, The American Catholic Philosophical Association, 1991, s. 180-189.
 - Theantropic Foundations of Religious Beliefs, w: Religions and the Virtue of Religion, ed. By Robert E. Wood, Washington, The American Catholic Philosophical Association, 1992, s. 103-213.
 - Logos as Meaning and Human Dignity, w: "The International Journal of Philosophy and Psychotherapy", HSIN, 1, 1992, s. 39-48.
 - Theantropy: The Religious Experience of Human and Divine Dimensions in Man, w: "Annals of Philosophy", 39/40, 1993, s. 181-192.
 - Faith and Fate, w: "The Summit Times", 3, 1993, s. 1, 3.
 - Ecology and Theantropy, w: "Dialogue and Universalism", 6, 1996; polska wersja: Teantropia i ekologia, w: Ziemia domem człowieka, red. J. L. Krakowiak, Polskie Towarzystwo Uniwersalizmu, Warszawa 1997, s. 55-72.
 - Teantropia i ekumenizm, w: Szkoła przeżycia cywilizacyjnego, red. J. M. Dołęga, J. Kuczyński, A. Woźnicki, Schoar Warszawa 1997, s. 61-72.

Ponadto Ks. Andrzej M. Woźnicki jest autorem 2 monografii, 40 artykułów socjologiczno-teologicznych, 100 artykułów dziennikarskich i 50 skryptów.